

RIKSORGANISATIONEN FÖR KVINNOJOURER OCH TJEJJOURER I SVERIGE

Rikspolisstyrelsens handbok för brott i nära relationer

Synpunkter från Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, 2008-08-14

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks, är en feministisk organisation vars uppgift är att verka mot alla former av sexualiserat våld mot kvinnor och barn. Det innefattar bland annat misshandel, våldtäkt, könsstypning, sexuella övergrepp och trakasserier, pornografi samt prostitution. Även människohandel för sexuella ändamål och sexualiseringen av det offentliga rummet ingår i Roks arbetsområde.

Roks verksamhet fokuseras kring tre områden; medlemmar, opinionsbildning och samarbete. Området medlemmar innebär den inåtriktade verksamheten, som bland annat innefattar stöd och service till medlemsjourerna, intern utbildning och erfarenhetsutbyten samt informationsspridning. Opinionsbildning bedrivs genom olika utåtriktade aktiviteter, exempelvis tidningen Kvinnotryck, Roks hemsida, extern utbildning, mediekontakter och konferenser. Den kunskap vi har och sprider kommer dels från medlemsjourernas erfarenheter, dels från aktuell forskning. Under samverkan ingår samarbete och erfarenhetsutbyte med andra ideella och professionella aktörer, både nationellt och internationellt.

Sammanfattning

Roks synpunkter på handboken handlar mindre om innehåll och mer om att vidta åtgärder för att försäkra sig om att handboken kommer att spridas och användas inom hela polismyndigheten.

Som vi ser det handlar det dels om att göra upp en tydlig plan för hur handboken ska spridas och implementeras dels om att i möjligaste mån underlätta användandet av handboken i det operativa arbetet.

Vidare är det bra att handboken lyfter fram behovet av samverkan vid brott mot kvinnor och barn. Vi anser dock att man ytterligare kan lyfta fram den kunskap och erfarenhet som andra aktörer, myndigheter och ideella organisationer, kan bidra med i polisutredningens olika skeden.

Handboken som helhet

Roks ser positivt på Rikspolisstyrelsens insatser för att förbättra polisens arbete mot brott mot våldsutsatta kvinnor och deras barn. Ett professionellt bemötande från polisen är avgörande för att en våldsutsatt kvinna ska våga göra en anmälan och stå fast vid den.

Roks anser att handboken som helhet är ambitiös och väl genomtänkt men att större fokus bör läggas på det som är specifikt just med att utreda brott mot kvinnor och barn. Viktigt att ytterligare lyfta fram är t.ex. hur polisen kan ta hjälp av andra aktörer, myndigheter såväl som ideella organisationer, för att uppnå så bra resultat som möjligt under hela rättsprocessen.

Postadress	Telefon	Telefax	E-post	Hemsida	Postgiro	Org.nr
Roks Hornsgatan 66, 1 tr 118 21 Stockholm	08-4429930 08-4429933 (för jourer)	08-6127325	info@roks.se	www.roks.se	4906279-7	802012-5111

Implementering

Det är av största vikt att handboken sprids ut till polisen i hela landet och implementeras på lokal och regional nivå. Innehållet i handboken är kunskap som borde vara obligatorisk för samtliga poliser som kan tänkas komma att medverka i utredningar som rör våldsutsatta kvinnor och barn, eller på annat sätt kommer i kontakt med målgruppen.

En fråga som Roks ställer sig är därför var ambitionsnivån ligger när det gäller distribution och implementering av handboken samt tidsplan för detta arbete. Kvinnojourernas erfarenhet är att polisens kunskaper vad gäller våldsutsatta kvinnor och barn, liksom hur väl samarbetet mellan kvinnojour och polis fungerar, varierar kraftigt mellan olika kommuner och län. En obligatorisk utbildning utifrån handboken vore således en välkommen, och nödvändig, insats.

Ur rättsäkerhetssynpunkt är det oacceptabelt att den hjälp och det bemötande som våldsutsatta kvinnor och barn får är olika beroende på var i landet man bor. Handboken kan bidra till att förändra denna situation, förutsatt att den verkligen kommer att tillämpas på lokal nivå.

Tillämpning

Roks anser att ytterligare ansträngningar behöver göras för att öka handbokens användbarhet. Det är viktigt att det arbetssätt som handboken beskriver får genomslag inom samtliga polismyndigheter. I nuläget anser vi att handboken är för omfattande och detaljerad för att direkt kunna tillämpas operativt. Vi menar därför att handboken bör kompletteras med någon form av lathund som kan vägleda användarna.

Därutöver kan handbokens lokala relevans förbättras genom att man till handboken lägger lokalt anpassade förteckningar med kontaktuppgifter till särskilt kunniga personer inom socialtjänst, hälso- och sjukvård samt kommunens kvinnofridssamordnare eller motsvarande.

Samverkan

Precis som handboken konstaterar är en väl fungerande samverkan central för att den våldsutsatta kvinnan eller barnet ska känna sig trygg med att medverka i en utredning och rättsprocess och på så sätt kan fler fall av t.ex. kvinnofridskränkning utredas. Kvinnojourerna kan fungera som ett stöd för målsägande kvinnor och barn vilket underlättar för polisen att göra sitt arbete.

Om den målsägande kvinnan och hennes barn har varit i kontakt med kvinnojouren kan denna ha information att, med kvinnans medgivande, ge polisen. Under ett förhör kan sådan information bidra till att polisen kan ställa mer relevanta frågor. Kvinnojouren, eller andra relevanta aktörer, ska ses som en resurs att använda för att genomföra en så bra utredning som möjligt, vilket i sin tur utgör ett bra underlag för åtal. Roks föreslår därför att det bör bli tydligare i handbokens olika avsnitt hur kvinnojouren kan bistå polisen, och målsäganden, under utredningens olika skeden.

Med tanke på behovet av samverkan för att uppnå goda resultat, menar Roks också att avsnittet om samverkan med ideella organisationer bör utvecklas. Avsnittet kan t.ex. innehålla mer konkreta förslag på hur man kan arbeta för att bygga upp en bra samverkan med ideella organisationer, såsom lokala kvinnojourer, och vad dessa kan bidra med under en utredning (t.ex. agera stödperson till målsägande och i förekommande fall bidra med vittnesuppgifter). Viktigt att framhålla är också skillnader i roll och ansvar mellan ideella organisationer och myndigheter samt vad detta innebär för samverkan.

Bemötande av målsägande

I mötet med våldsutsatta kvinnor och barn är det mycket viktigt att polisen blickar på sitt eget agerande. Betydelsen som bemötandet av en utsatt kvinna har för hennes vilja att delta i utredningen kan inte överskattas. Om en målsägande tvekar kring sin medverkan i utredningen måste polis och åklagare ställa sig frågan vad de kan göra för att personen i fråga ska kunna känna sig trygg. Här väger aspekter som en trygg miljö, respektfullt bemötande och tydlig information kring ärendets gång (t.ex. vad som händer här näst och varför) tungt.

Det är också viktigt att förstå den situation som kvinnan har levt/lever under och hur hennes rädsla för gärningsmannen fortsatt kan komma att präglade hennes agerande. Med sådan kunskap hos de utredande poliserna förbättras deras möjligheter att ge kvinnan ett bra bemötande och säkra hennes deltagande i utredningen.

Återfallsförbrytare

Det är kvinnojourernas erfarenhet att män som utövar våld och/eller begår sexuella övergrepp mot kvinnor och barn ofta återfaller i liknande brott, om än mot en annan kvinna eller ett annat barn. Det gäller också män som regelbundet ”hämtar hit” kvinnor från andra länder som de sedan utnyttjar och misshandlar. Att beteendet således återupprepas gör att det är av största vikt att undersöka gärningsmannens historia vad gäller tidigare anmälningar och domar. Roks menar att det ska göras rutinmässigt i denna typ av utredningar, vilket också bör framgå i handboken.

Utländska kvinnor som hämtas hit och sedan utsätts för misshandel är särskilt utsatta eftersom de oftast saknar ett socialt nätverk i Sverige. I sådana fall är kvinnojouren extra viktig som stödjande funktion. En liknande socialt utsatt situation har kvinnor som utsätts för mer organiserad handel, människohandel för sexuella ändamål. Även om denna typ av brott inte ryms inom ramen för handboken kan det vara viktigt att uppmärksamma de beröringspunkter som finns och hänvisa till annan relevant handbok eller handlingsplan.

Avslutningsvis

Roks välkomnar Rikspolisstyrelsens arbete med att ta fram en handbok för brott i nära relationer. Vår förhoppning är att den kommer att tillämpas inom landets samtliga polismyndigheter. Det är också glädjande att Rikspolisstyrelsen ser handboken som en del i en större satsning på att höja kunskapsnivån när det gäller mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

I detta ärende har Carina Diaz, Madeleine Persson och Matilda Eriksson varit föredragande. Ordförande Gunilla Westny har varit beslutande.

Gunilla Westny
Ordförande i Roks